

Επιστημονικό Συνέδριο ΕΛΕΣΥΠ-ΕΟΠΠΕΠ
Η συμβουλευτική σταδιοδρομίας στη μεταμοντέρνα εποχή:
έρευνα & συμβουλευτική πρακτική

**«Η αυτοαποτελεσματικότητα στη λήψη επαγγελματικής απόφασης
και η σχέση της με την εργασιακή εμπειρία φοιτητών/τριών»**

Δέσποινα Σιδηροπούλου-Δημακάκου* & Ναταλία Μουτοπούλου**

* Καθηγήτρια Επαγγελματικής Αξιολόγησης & Καθοδήγησης,
Πανεπιστήμιο Αθηνών

** Ψυχολόγος (Α.Π.Θ.) - Επαγγελματική Σύμβουλος (Msc
Πανεπιστημίου Αθηνών)

ΕΟΠΠΕΠ, 24/11/2013

Κίνητρο

- **Σπουδαιότητα Επαγγελματικών Αποφάσεων:** Όχι μόνο γιατί οι άνθρωποι περνούν πάρα πολύ χρόνο στην εργασία τους από ότι σε άλλες δραστηριότητες αλλά γιατί η επιλογή επαγγέλματος επηρεάζει σημαντικά τον τρόπο ζωής τους (Hackett, 1997).
- **Σπουδαιότητα εργασιακής εμπειρίας στην επαγγελματική ανάπτυξη & λήψη αποφάσεων:** Οι Σύμβουλοι θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη σημασία στις επαγγελματικές εμπειρίες οι οποίες μπορεί να αποκτηθούν με τοποθέτηση του ατόμου, έστω και προσωρινή, σε κάποιο επαγγελματικό περιβάλλον (Δημητρόπουλος, 1999α).

Αυτοαποτελεσματικότητα

Ορισμός

Η πεποίθηση του ατόμου σχετικά με το πόσο καλά μπορεί να εκτελέσει μια σειρά από ενέργειες απαραίτητες για να αντιμετωπίσει μια συγκεκριμένη μελλοντική κατάσταση (Bandura, 1977)

Πηγές αυτοαποτελεσματικότητας (Bandura, 1977)

- α) Επιτεύγματα παρελθούσας εμπειρίας
- β) Παρατήρηση Προτύπων - Έμμεση Μάθηση
- γ) Λεκτική πειθώ
- δ) Συναισθηματική διέγερση

Οι πεποιθήσεις αυτοαποτελεσματικότητας καθορίζουν το εύρος των επιλογών του ατόμου. Οι άνθρωποι εξαλείφουν από την προοπτική τους επαγγέλματα για τα οποία εκτιμούν ότι δεν είναι ικανοί (Bandura, 1997)

Θεωρητικό Πλαίσιο

Η Αυτοαποτελεσματικότητα στην Επαγγελματική Συμβουλευτική

- Αιτιολογικό μοντέλο επαγγελματικής επιλογής - η αυτοαποτελεσματικότητα ως διαμεσολαβητικός παράγοντας στην επαγγελματική επιλογή (Hackett & Betz, 1981)
- Προσπάθεια κατανόησης επαγγελματικής αναποφασιστικότητας: Αυτοαποτελεσματικότητα στη λήψη επαγγελματικής απόφασης (Taylor & Betz, 1981)

Θεωρητικό Πλαίσιο

Η Αυτοαποτελεσματικότητα στη λήψη επαγγελματικής απόφασης

- **Κοινωνικογνωστική θεωρία:** η εμπιστοσύνη που εκφράζουν οι άνθρωποι ότι μπορούν να ολοκληρώσουν με επιτυχία τις απαραίτητες για τη λήψη μιας απόφασης ενέργειες
- **Θεωρία επαγγελματικής ωριμότητας (Crites, 1961):** Πέντε δεξιότητες που απαιτούνται για τη λήψη μιας επαγγελματικής απόφασης: *ρεαλιστική αυτοαξιολόγηση, επαγγελματική πληροφόρηση, επιλογή στόχου, επίλυση προβλημάτων και σχεδιασμός για το μέλλον*

Θεωρητικό Πλαίσιο

Αυτοαποτελεσματικότητα στη λήψη επαγγελματικής απόφασης

- **Αρνητική σχέση** με την επαγγελματική αναποφασιστικότητα (Taylor & Porra, 1990)
- **Υψηλή αυτοαποτελεσματικότητα - ορθολογικός τρόπος λήψης απόφασης, Χαμηλή αυτοαποτελεσματικότητα - εξαρτημένος τρόπος λήψης απόφασης** (τυπολογία Harren) (Argyropoulou & Sidiropoulou - Dimakakou, 2003)
- **Προβλεπτικός παράγοντας** επαγγελματικής αναποφασιστικότητας (Hackett, 1997), μελλοντικής επαγγελματικής συμπεριφοράς (ως προς την αντίληψη των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών εμποδίων) (McWhirter *et al.*, 2000) και επαγγελματικής αφοσίωσης (Chung, 2002)

Θεωρητικό Πλαίσιο

Αυτοαποτελεσματικότητα στη λήψη επαγγελματικής απόφασης & Εργασιακή Εμπειρία

- **Θετική σχέση της απασχόλησης σε φοιτητές:** οι εργαζόμενοι φοιτητές εμφανίζουν υψηλότερη αυτοαποτελεσματικότητα από ότι φοιτητές πλήρους φοίτησης (Creed *et al.*, 2003)
- **Οι πρώιμες εργασιακές εμπειρίες** μπορούν να αποτελέσουν ένα σημαντικό παράγοντα στην ανάπτυξη αυτοαποτελεσματικότητας (Call & Mortimer, 2001 · Quimby & O'Bri, 2004)
- **Steinberg & Dornbusch (1991): αρνητική επίδραση της απασχόλησης σε μαθητές και φοιτητές.**

Σκοπός Έρευνας

- Η σύγκριση του επιπέδου της αυτοαποτελεσματικότητας στη λήψη επαγγελματικής απόφασης μεταξύ εργαζόμενων και ανέργων φοιτητών
- Ο καθορισμός της σχέσης ανάμεσα στην αυτοαποτελεσματικότητα στη λήψη επαγγελματικής απόφασης και στην εργασιακή εμπειρία.

Συμμετέχοντες

- ▶ **218 φοιτητές/τριες της Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών**
 - **109 άνεργοι** που προσεγγίστηκαν στο χώρο της Φιλοσοφικής Σχολής, σε ώρες μαθημάτων, κατόπιν συνεννόησης με τους υπεύθυνους καθηγητές
 - **109 εργαζόμενοι** στο Τμήμα Τηλεφωνικής Εξυπηρέτησης Πελατών Ο.Τ.Ε. προκειμένου να: α) ασκούν την ίδια εργασία, β) να απασχολούνται σε εργασία μερικής απασχόλησης και γ) να εκτελούν μια σαφώς ορισμένη και δομημένη εργασία, με κοινά στοιχεία για όλους.
- **Φύλο:** 137 γυναίκες και 81 άνδρες (αναλογία 60-40)
- **Ηλικιακή κλάση:** 18-23 ετών (85,3%)
- **Προέλευση:** Αθήνα (66,1%)
- **Έτος σπουδών:** 2ο-3ο έτος (51,3%)

Μέσα Συλλογής Δεδομένων

A) Κλίμακα Αυτοαποτελεσματικότητας στη Λήψη Επαγγελματικής Απόφασης - Σύντομη Μορφή (Betz *et al.*, 1996a - Προσαρμογή στα ελληνικά: Αργυροπούλου & Σιδηροπούλου - Δημακάκου)

- 25 ερωτήσεις: 5 ερωτήσεις σε κάθε παράγοντα
- 5βαθμη κλίμακα
- Συμπλήρωση: Οι συμμετέχοντες καλούνται να σημειώσουν το βαθμό εμπιστοσύνης να εκτελέσουν τα καθήκοντα που αναφέρονται σε κάθε μία δήλωση και τα οποία αντιστοιχούν στις πέντε δεξιότητες / παράγοντες που απαιτούνται για τη λήψη μιας επαγγελματικής απόφασης
- Αξιοπιστία κλίμακας: 0,94
- Αξιοπιστία παραγόντων: 0,73 - 0,83
- Παραγοντική ανάλυση: δεν υποστηρίχθηκε το μοντέλο των 5 παραγόντων

B) Αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο Δημογραφικών - Κοινωνικών Χαρακτηριστικών

Πόση εμπιστοσύνη έχεις ότι θα μπορούσες: (ενδεικτικές ερωτήσεις κλίμακας)

- Να βρεις πληροφορίες για τα επαγγέλματα που σε ενδιαφέρουν,
- Να επιλέξεις μια ειδικότητα από μια λίστα πιθανών ειδικοτήτων που σε ενδιαφέρουν,
- Να σχεδιάσεις ένα χρονοδιάγραμμα στόχων για τα επόμενα πέντε (5) χρόνια,
- Να καθορίσεις τις ενέργειες που θα έκανες αν αντιμετώπιζες προβλήματα στις σπουδές σου,
- Να αξιολογήσεις επακριβώς τις ικανότητές σου

Αποτελέσματα

Σχέση της αυτοαποτελεσματικότητας στη λήψη επαγγελματικής απόφασης με την εργασιακή εμπειρία

- Σε όλες τις περιπτώσεις ο μέσος όρος των τιμών ήταν μεγαλύτερος στους εργαζόμενους φοιτητές από ότι στους ανέργους (90,1 έναντι 84,7)
- Η σύγκριση κατά έναν παράγοντα μεταξύ εργαζόμενων και ανέργων φοιτητών έδειξε σημαντική διαφορά ($P < 0,05$) τόσο για το σύνολο των ερωτημάτων της κλίμακας αυτοαποτελεσματικότητας όσο και για κάθε ένα παράγοντα ξεχωριστά

Αποτελέσματα

Σχέση αυτοαποτελεσματικότητας στη λήψη επαγγελματικής απόφασης με δημογραφικά χαρακτηριστικά

- Η σύγκριση κατά έναν παράγοντα (One-way ANOVA) δεν έδειξε σημαντική διαφοροποίηση ($P > 0,05$) για τις μεταβλητές του φύλου, καθώς και του επαγγέλματος & μορφωτικού επιπέδου γονέων.
- Η σύγκριση κατά έναν παράγοντα (One-way ANOVA) έδειξε σημαντική διαφοροποίηση ($P < 0,05$) για τις μεταβλητές της ηλικίας, έτους φοίτησης και τόπου μόνιμης καταγωγής (υψηλότερη αυτοαποτελεσματικότητα σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, τελειόφοιτους και προερχόμενα από αγροτικές περιοχές). Ωστόσο, αποτελούν μικρό μέρος του συνολικού δείγματος.

Συμπεράσματα

Σχέση αυτοαποτελεσματικότητας στη λήψη επαγγελματικής απόφασης με την εργασιακή εμπειρία

- Οι εργαζόμενοι φοιτητές επέδειξαν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη τόσο στη γενικότερη ικανότητά τους να πάρουν μια επαγγελματική απόφαση, όσο και στις επιμέρους δεξιότητες που απαιτούνται για τη λήψη μιας επαγγελματικής απόφασης.
- Τα αποτελέσματα σε συμφωνία με υπάρχουσες έρευνες: Οι εργασιακές εμπειρίες μπορούν να αποτελέσουν ένα σημαντικό παράγοντα στην ανάπτυξη της αυτοαποτελεσματικότητας στη λήψη επαγγελματικής απόφασης (Giannakos, 1995 · Creed *et al.*, 2003 · Quimby & O'Bri, 2004 · Lubbers *et al.*, 2005 · Gouvias & Vitsilakis-Soroniatis, 2005).

Συμπεράσματα

Σχέση αυτοαποτελεσματικότητας στη λήψη επαγγελματικής απόφασης με την εργασιακή εμπειρία

- Σημείο-κλειδί: Ώρες απασχόλησης
- Εργασία >20 ώρες/εβδομάδα παράλληλα με τις σπουδές έχει αρνητική επίδραση στις ακαδημαϊκές επιδόσεις και στην ολοκλήρωση των σπουδών, παρά τα οφέλη για την επαγγελματική ανάπτυξη,
- Προτείνονται εργασίες μερικής απασχόλησης οι οποίες παρέχουν στο άτομο τα θετικά της εργασίας, χωρίς να εμποδίζουν την ακαδημαϊκή παρακολούθηση (D' Amico, 1984).

Προτάσεις

- **Απόκτηση εργασιακής εμπειρίας παράλληλα με τις σπουδές:** Ενέργειες τοποθέτησης των φοιτητών σε θέσεις εργασίας, σχετικές ή μη με το αντικείμενο των σπουδών τους, θα μπορούσαν να αποτελέσουν μέρος ενός ολοκληρωμένου προγράμματος παρέμβασης επαγγελματικής συμβουλευτικής με γνώμονα πρωτίστως την επαγγελματική τους ανάπτυξη και εν συνεχεία τη διευκόλυνση μετάβασής τους στην απασχόληση.
- **Περαιτέρω διερεύνηση δεδομένων των περιορισμών της παρούσας έρευνας:** συγκρότηση δείγματος (σχολή φοίτησης), προσδιορισμός εργασιακής εμπειρίας (δομημένη εργασία, μη συμπερίληψη άτυπης μάθησης, διαδικασία πρόσληψης, κ.α.), ψυχομετρικά χαρακτηριστικά κλίμακας,

Ρόλος αυτοαποτελεσματικότητας

- Οι δηλώσεις αυτοαποτελεσματικότητας δείχνουν το *τι μπορεί να κάνει* το άτομο και όχι το *τι θα κάνει*.
- «Η προσδοκία από μόνη της δε θα παράξει το επιθυμητό αποτέλεσμα, εάν εκλείπουν οι βασικές ικανότητες» (Bandura, 1977 σελ. 194).
- Ωστόσο.....

«Εάν έχεις την ικανότητα, την υποστήριξη και την επιθυμία για να κάνεις κάτι, τότε το να πιστεύεις ότι μπορείς θα ανάψει τη φλόγα» (Lent & Hackett, 1987, σελ. 377).

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

